

OA Val van kabinet-Rutte III: de toeslagenaffaire

Korte omschrijving werkvorm

Het kabinet-Rutte III is afgelopen vrijdag 15 januari afgetreden vanwege de zogeheten toeslagenaffaire. In deze werkvorm bekijken de leerlingen een filmpje van NOS op 3 over de affaire en beantwoorden hier vragen bij. De leerlingen leren wat een val van het kabinet inhoudt en wat de aanleiding is geweest om af te treden.

Let op: deze werkvorm is geschreven met het oog op thuisonderwijs. Een klassikale versie is mogelijk.

Leerdoelen

---

1. Leerlingen begrijpen globaal de problematiek van de kinderopvangtoeslagaffaire en hoe dit heeft kunnen gebeuren.
2. Leerlingen begrijpen waarom zwaar wordt getild aan de conclusie uit het rapport dat de grondbeginselen van de rechtsstaat zijn geschonden.
3. Leerlingen begrijpen wat politieke verantwoordelijkheid is en wat het aftreden van een kabinet inhoudt.

Bronnen

- Toeslagenaffaire. De ellende uitgelegd (NOS op 3, 17 jan 2021)
<https://www.youtube.com/watch?v=rMDkzG9yHs8>

Duur

- 25 minuten

Benodigd materiaal

- Voor elke leerling een werkblad (kan digitaal gestuurd worden)

Handleiding

---

1. Introduceer het onderwerp van de werkvorm: de toeslagenaffaire en de daaropvolgende val van het kabinet-Rutte III. Vraag enkele leerlingen wat ze hierover weten uit de media.
2. Stuur elke leerling een werkblad toe.
3. Laat de leerlingen zelfstandig het filmpje bekijken (10 min) en de vragen beantwoorden. Leerlingen kunnen de antwoorden op de vragen uiteraard op een los vel papier of in een schrift beantwoorden, zodat ze het werkblad niet hoeven te printen. Geef de leerlingen hier ongeveer 15 minuten de tijd voor.
4. Bespreek daarna plenair de antwoorden.
5. Vraag enkele leerlingen wat ze ervan vinden dat dit in Nederland gebeurd is. En hoe het tot nu toe 'afloopt'.
6. Geef leerlingen daarna nog de gelegenheid om overige vragen te stellen die ze hebben bij de toeslagenaffaire en de val van het kabinet.

Werkblad – De toeslagenaffaire

Bekijk het filmpje van NOS op 3 via [deze YouTube-link](#) (10 min). Beantwoord daarna de vragen. Kom je er niet uit? Dan mag je stukjes van het filmpje terugkijken.

1. Wat is kinderopvangtoeslag?

---

2. Wat was de reden dat het kabinet strenger ging kijken naar mensen die kinderopvangtoeslag krijgen?

---

3. Welke problemen kregen ouders die door de Belastingdienst onterecht als fraudeur bestempeld werden? Noem minimaal 4 problemen.

4.a De Belastingdienst heeft bij het opsporen van vermeende fraudeurs naar verluidt gediscrimineerd. Wat is discriminatie?

4.b Op welke manier heeft de Belastingdienst gediscrimineerd in de opsporing van fraudeurs?

---

5. De Tweede Kamer deed onderzoek naar deze affaire door een parlementaire ondervragingscommissie in te stellen. Welke conclusies trok deze commissie?

---

6. Het kabinet kon niets anders dan vertrekken, wordt gezegd in het filmpje. Waarom kon het kabinet niet anders?

---

7. Het kabinet is dus teruggetreden, maar blijft nog wel zitten om lopende zaken af te handelen. Zij mogen echter geen nieuwe plannen meer maken, behalve over één onderwerp. Welk onderwerp is dat? En waarom zouden ze over dat onderwerp nog wel besluiten moeten kunnen nemen?

Antwoordmodel

1. Wat is kinderopvangtoeslag?

Veel ouders kunnen niet de hele week overdag voor hun kinderen zorgen, omdat zij bijvoorbeeld een baan hebben. Hun kinderen gaan dan naar de kinderopvang. Kinderopvangtoeslag is geld dat ouders krijgen om een deel van de hoge kosten voor kinderopvang te compenseren.

2. Wat was de reden dat het kabinet strenger ging kijken naar mensen die kinderopvangtoeslag krijgen?

In 2013 was er sprake van “Bulgarenfraude”. Bulgaren vroegen in Nederland toeslagen aan en gingen er met het geld vandoor naar Bulgarije. Om deze fraude tegen te gaan, is besloten om strenger op te treden tegen fraudeurs.

3. Welke problemen kregen ouders die door de Belastingdienst onterecht als fraudeur bestempeld werden? Noem minimaal 4 problemen.

Ten eerste moesten deze ouders het gekregen geld terugbetalen. Omdat ze dat niet altijd meteen konden doen, liep de schuld verder op. Ze konden ook niet of nauwelijks bezwaar maken tegen de beschuldiging. Eenmaal beschuldigd, betekende het dat je automatisch een fraudeur was, ook al was de beschuldiging onterecht. Daarnaast kregen ouders die hun eigen dossier bij de Belastingdienst hadden opgevraagd, niet of nauwelijks inzicht in wat de Belastingdienst over hen had bijgehouden.

Concrete problemen die mensen kregen door de financiële problemen die genoemd worden in het filmpje:

- Je kinderen niet meer kunnen geven wat ze nodig hebben
- Baan kwijtraken
- Verlies van je huis / bijna dakloos / huurachterstand
- Verlies van je zorgverzekering / je zorg niet meer kunnen betalen
- Verlies van alles wat je hebt opgebouwd
- Kleine dingen niet kunnen doen

Ook wordt genoemd dat mensen mentale problemen hebben gekregen door de affaire.

4a. De Belastingdienst heeft bij het opsporen van vermeende fraudeurs naar verluidt gediscrimineerd. Wat is discriminatie?

Discriminatie is het anders behandelen van mensen vanwege bijvoorbeeld hun afkomst of geloofsovertuiging.

Tip: noem in de bespreking eventueel artikel 1 van de Nederlandse grondwet: “Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.”

4b. Op welke manier heeft de Belastingdienst gediscrimineerd in de opsporing van fraudeurs?

Bij het opsporen van fraudeurs zou zijn gelet op “exotische namen”. Als iemand een niet-Nederlandse achternaam had, werd deze persoon strenger behandeld.

5. De Tweede Kamer deed onderzoek naar deze affaire door een parlementaire ondervragingscommissie in te stellen. Welke conclusies trok deze commissie?

Gedupeerde ouders is ongekend onrecht aangedaan. De ministers, de Tweede Kamer, de Belastingdienst en ook de rechters: alles en iedereen heeft gefaald. De grondbeginselen van de rechtsstaat zijn geschonden, doordat burgers niet genoeg in bescherming zijn genomen tegen de overheid. Te strenge regels zijn te streng gevolgd, ook als ze onmenselijk bleken. Bovendien is er te veel achter de schermen geregeld en te weinig openheid van zaken gegeven.

Tip: als leerlingen al eerder de theorie over de kernmerken van rechtsstaat hebben geleerd, kun je iets dieper ingaan op de vraag hoe de grondbeginselen van de rechtsstaat zijn geschonden. In deze affaire gaat het om de volgende kenmerken:

- *Alle burgers hebben gelijke rechten*
- *Burgers hebben grondrechten*
- *Ook de overheid moet zich aan wetten houden*
- *Spreiding van macht (trias politica), inclusief onafhankelijke rechtspraak*

6. Het kabinet kon niet anders dan vertrekken, wordt gezegd in het filmpje. Waarom kon het kabinet niet anders?

De druk op het kabinet was te hoog om nog langer te kunnen aanblijven. Vanwege het rapport en de publieke opinie kon het kabinet niet doen alsof er niks aan de hand was en op dezelfde voet verder gaan.

7. Het kabinet is dus teruggetreden, maar blijft nog wel zitten om lopende zaken af te handelen. Zij mogen echter geen nieuwe plannen meer maken, behalve over één onderwerp. Welk onderwerp is dat? En waarom zouden ze over dat onderwerp nog wel besluiten moeten kunnen nemen?

Het kabinet mag nog wel besluiten nemen om de coronacrisis te bestrijden. De coronacrisis is zo belangrijk dat het kabinet en de Tweede Kamer het een te groot risico vinden om daarover geen nieuwe besluiten meer te kunnen nemen.